

WALDEMAR GNIADK

Bolesław Wieniawa Długoszowski – lekarz, generał, wolnomularz

Boleslaw Wieniawa Dlugoszowski – doctor, general, freemason

Niezależny autor akademicki

KEYWORDS

polish politician, freemasonry, Wieniawa Długoszowski

SUMMARY

This article discusses the life and activities of a Polish Army general, a doctor, diplomat and freemason, such as Boleslaw Wieniawa Długoszowski. After Poland regained independence, he became the personal adjutant of Marshal Jozef Pilsudski. After the outbreak of World War II, President Ignacy Moscicki appointed him as his successor, in case the office was vacated before peace was made.

He is one of the most colourful figures in interwar Poland. He was known for his predilection for beautiful women, fast horses and loud fun. On the one hand, such a view of life caused unusual affection among some and undisguised aversion among others, especially among opponents of his political camp. He was also a writer, wrote poems, painted and maintained constant contact with the artistic community. For several years he was Poland's ambassador to Rome, he was friends with many outstanding people not only in Poland, but also in the whole of Europe. After settling in the United States, he lived in New York. He was also a journalist and editor-in-chief of "Dziennik Polski" in Detroit. He died tragically in 1942, a few days before taking over the diplomatic post in Havana. He was remembered by his posterity as the author of many popular sayings, later widely quoted throughout the country.

Bolesław Ignacy Florian Wieniawa Długoszowski urodził się 22 lipca 1881 roku w majątku rodzinnym, Maksymówce, wsi położonej nad rzeką Świcą na Kresach. W czasach I Rzeczypospolitej miejscowość leżała w ziemi halickiej ówczesnego województwa ruskiego. W XVIII wieku stanowiła własność rodziny Krechowickich herbu Sas (1). W czasie zaboru austriackiego, w XIX wieku Maksymówka znajdowała się w powiecie dolińskim Królestwa Galicji i Lodomerii, które nieformalnie dzieliło się na Galicję Zachodnią z głównym miastem Krakowem i Galicję Wschodnią z Lwowem jako głównym ośrodkiem administracyjnym. W 1880 roku, a więc na rok przed urodzeniem Bolesława, wieś liczyła 283 mieszkańców. Mieszkało tam 221 grekokatolików (parafia w Lolonie) i 36 katolików obrządku łacińskiego (parafia w Wędzirczu) oraz ewangelicy i starozakonni. W Maksymówce znajdowały się cerkiew Świętej Trójcy, cegielnia oraz fabryka cementu (2). Zdecydowaną większość mieszkańców stanowili Rusini, oprócz nich mieszkali tam Niemcy, Polacy i Żydzi. Rodzicami Bolesława byli Bolesław Długoszowski herbu Wieniawa oraz Józefa ze Struszkiewiczów. Bolesław Wieniawa Długoszowski miał starszego brata Kazimierza i dwie siostry: Teofilę (Michalewską) i Zofię (Kubicką). Ojciec,

inżynier, budował linię kolejową biegnącą z Tarnowa przez Bobową do Krynicy-Zdroju. W 1897 roku rodzina Długoszowskich zakupiła XVII-wieczny dwór zwany „zamkiem” wraz z 225 ha ziemi i przeniosła się do Bobowej nad rzeką Białą w pobliżu Gorlic. Była to miejscowość o charakterze rolniczo-rzemieślniczym, posiadająca prawa miejskie nadane jeszcze w średniowieczu. W XVIII wieku jej właścicielem była rodzina Łętowskich, która sprzedała ją dziedzicowi Siedlisk i innych okolicznych wsi, Michałowi Miłkowskiemu. Właścicielem został inż. Bolesław Długoszowski, powstaniec styczniowy, a po jego śmierci posiadłość objął jego najstarszy syn, któremu nowe władze (komuniści) posiadany majątek ziemski znacjonalizowały w 1947 roku.

Do 1939 roku Bobowa była znanym w świecie ośrodkiem chasydyzmu. Mieszkała tam dynastia cadyków Halberstramów, posługujących się tytułem Bobower Rebe, którzy prowadzili słynną jeshiwę (3). Przez cały okres międzywojenny pomiędzy bobowskimi Żydami a rodziną Długoszowskich panowały dobre stosunki. W 1889 roku w czasie artystycznej podróży po okolicy w Bobowej zatrzymał się Stanisław Wyspiański, gdzie wykonał 10 szkiców, które po trzecim z kolei, wielkim pożarze, jaki strawił miasto, stały

się jedynym wizerunkiem dawnego wyglądu tej miejscowości. W 1916 roku na zaproszenie rodziny Długoszowskich do Bobowej przyjechał Józef Piłsudski.

Mały Bolesław wychowywał się w dworku rodziców, następnie był posyłany do gimnazjów we Lwowie. Jednakże ze względu na burzliwy charakter był parokrotnie relegowany z miejscowych szkół. Jak sam później twierdził, powodami tego były „nieokiełznany od kołyski temperament i niechęć do misteriiów greckiej gramatyki”. Na własną prośbę rozpoczął naukę w otwartym w 1886 roku Zakładzie Naukowo-Wychowawczym Ojców Jezuitów w Chyrowie koło Przemyśla. Była to placówka naukowa, ze szkołą o statusie gimnazjum, uważana za najlepiej wyposażone gimnazjum na ziemiach polskich. Jednakże obowiązujący tam system wychowawczy był bardzo rygorystyczny. Andrzej Roztworowski, jeden z wychowanków chyrowskiej placówki, tak oto wspomina tamte czasy: „Na dwu piętrach były tam w sumie 2 kilometry korytarzy. Każda z klas miała oddzielną sypialnię, salę do nauki, salę do rekreacji. Przemarsze przez korytarze odbywały się w milczeniu w dwóch szeregach. W milczeniu wchodziło się do jadalni na 550 osób i dopiero na dzwonek prefekta generalnego, który jadł obiad razem z nimi, wolno było rozmawiać. Na koniec obiadu, na sygnał dzwonka trzeba było zamilknąć, co nie zawsze się udawało zrobić równocześnie. Pobudka była o szóstej rano, cisza nocna o pół do dziesiątej. Lekcje trwały od dziewiątej rano do pierwszej, z trzema kwadransami dużej pauzy i od czwartej do pół do szóstej. Przygotowanie lekcji zajmowało cztery godziny w trzech porcjach, z których pierwsza trwała od ósmej do dziewiątej rano” (4).

Nic więc dziwnego, że nasz bohater ze szkoły tej dość szybko sam uciekł. W 1900 roku zdał eksternistycznie egzaminy maturalne w Gimnazjum Wyższym im. Jana Długosza w Nowym Sączu. Na żądanie ojca rozpoczął studia na utworzonym w 1984 roku Wydziale Medycznym Uniwersytetu Lwowskiego. „Album promotionum na lata 1905/1906” pod liczbą matrykularną 137 podaje, że Długoszowski Wieniawa Bolesław Ignacy Florenty, Polak, urodzony w Maksymówce, ukończył studia 17 marca 1906 roku (5). Studia skończył z wyróżnieniem, uzyskując dyplom doktora wszech nauk lekarskich. Przez cały okres studiów utrzymywał bliskie kontakty ze środowiskiem artystycznym Lwowa. Wtedy to poznał Jana Kasprowicza, Kornela Makuszyńskiego, Stanisława Przybyszewskiego, Leopolda Staffa, Stanisława Wyspiańskiego oraz Boya-Żeleńskiego, który, tak jak Wieniawa, był lekarzem. Z lwowskim środowiskiem Młodej Polski spotykał się w kawiarni Sznajdra. Co ciekawe, stronił od alkoholu i przez długi czas pozostawał abstynentem, a toasty w kawiarniach i restauracjach wznosił wodą. Był zaręczony z córką rektora Uniwersytetu Lwowskiego, Marią Balastis, lecz po niedługim czasie zaręczyny te zerwał. 20 września 1906 roku we wsi Słotwina niedaleko Brzeska zawarł związek małżeński ze śpiewaczką operową Stefanią Calvas, z którą następnie wyjechał do Berlina, gdzie uczęszczał na zajęcia w berlińskiej Akademii Sztuk Pięknych. Po rocznym pobycie w stolicy Niemiec małżeństwo przeniosło się do Paryża,

gdzie młody Wieniawa studiował i prowadził prywatną praktykę lekarską. W latach 1907-1914 mieszkał z żoną na Montparnasse, w pełni uczestnicząc w życiu artystycznym stolicy Francji. Poza obowiązkami dnia codziennego malował, pisał wiersze i dokonywał przekładów literatury francuskiej. W 1911 roku, wraz z rzeźbiarzem Stanisławem Kazimierzem Ostrowskim, został jednym z założycieli Towarzystwa Artystów Polskich. W tym czasie uważano Wieniawę za wiecznego i biernego studenta, aktywnego członka cyganerii paryskiej (6). W 1912 roku wespół z pisarzem Andrzejem Strugiem, Waławem Sieroszewskim i innymi Polakami przebywającymi w Paryżu utworzył „Cercle des Sciences militaires Parisien”. Rok później Bolesław Wieniawa Długoszowski wraz z utworzoną grupą dołączył do Związku Strzeleckiego, gdzie w grudniu 1913 roku poznał Józefa Piłsudskiego, który przybył na inspekcję oddziału paryskiego.

Po wybuchu I wojny światowej Bolesław Wieniawa Długoszowski powrócił do Krakowa, gdzie 1 sierpnia 1914 roku w stopniu szeregowca został skierowany na kurs oficerski Związku Strzeleckiego. Trzy dni później został powołany do 4 plutonu 1 Kompanii Kadrowej, a 6 sierpnia 1914 roku wyruszył z krakowskich Oleandrów na front w Kongresówce. 9 sierpnia, po zarekwirowaniu koni, został przyjęty do oddziału ułanów, tzw. Beliniaków. Oddział ten, dowodzony przez rotmistrza Władysława Belinę Prażmowskiego, został w późniejszym czasie przekształcony w 1 Pułk Ułanów Legionów Polskich. W latach 1914-1915 uczestniczył w walkach na froncie rosyjskim, za co został awansowany do stopnia porucznika, a po zakończonej wojnie otrzymał Krzyż Virtuti Militari V klasy. W sierpniu 1915 roku był członkiem misji specjalnej, która udała się do okupowanej przez Niemców Warszawy. Zaraz po tym został adiutantem Józefa Piłsudskiego i jedną z najbardziej zaufanych osób. Od 1916 roku Warszawa stała się dla piłsudczyków centrum dyspozycji politycznej. Przebywało tu ich coraz więcej. Byli wśród nich Piłsudski, Sosnkowski, Rydz, Wieniawa Długoszowski, by bezpośrednio wpływać na bieg wydarzeń politycznych i społecznych. W tym celu powołano specjalną, nielegalną, ale za to dobrze funkcjonującą służbę kurierską. Utrzymywała ona łączność pomiędzy Józefem Piłsudskim a jego współpracownikami z I Brygady Legionów i Polskiej Organizacji Wojskowej. Do przewożenia wszelkiego rodzaju informacji, korespondencji, raportów i instrukcji wysyłał Piłsudski najbardziej zaufanych i oddanych sobie współpracowników, m.in. Bolesława Wieniawę Długoszowskiego (7). Od stycznia do końca marca 1917 roku był słuchaczem zorganizowanych w Warszawie kursów dla Oficerów Sztabu Generalnego. 10 sierpnia 1917 roku został zwolniony z Legionów Polskich bez prawa noszenia munduru (8). W 1918 roku wyjechał do Rosji Sowieckiej z zadaniem dotarcia do francuskiej misji wojskowej w Moskwie, kierowanej przez gen. Lavergne'a, aby następnie udać się z Moskwy do Paryża i tam podjąć współpracę z rządem francuskim (9). Gdy podróżował francuskim pociągiem dyplomatycznym, jadącym z Moskwy do Murmańska, aresztowali go funkcjonariusze Czecha (tajnej policji politycznej) pod zarzutem

przynależności do Polskiej Organizacji Wojskowej, po czym znalazł się w więzieniu na Tagance. Zanim Wieniawa przyjechał do Moskwy, wcześniej będąc jeszcze w Piotrogradzie, poznał nieprzeciętnej urody Bronisławę Berenson, de domo Kliaczkin, rosyjską Żydówkę, żonę adwokata, Leona Berensona, który w czasach carskich bronił Feliksa Dzierżyńskiego w procesach politycznych. Gdy Bronisława dowiedziała się o aresztowaniu Wieniawy, ponosząc duże ryzyko osobiste i wykorzystując koneksje swojego męża, potrafiła przekonać Czecha do zwolnienia go z więzienia na Tagance i zamiany na areszt domowy w jej mieszkaniu. W październiku 1918 roku oboje, posługując się fałszywymi francuskimi paszportami, uciekli do Polski. Po rozwodzie ze Stefanią Calvas, Wieniawa, aby zawrzeć drugi związek małżeński z Bronisławą Berenson, dokonał konwersji wyznania na protestantyzm. Dużo wcześniej rodzina jego przyszłej żony, gdy Bronisława miała 8 lat, przeszła z wiary żydowskiej na luteranizm. Bronisławę z drugim mężem łączył ten sam burzliwy temperament. Pochodziła z zamożnej rodziny, jej ojciec Salomon Kliaczkin był właścicielem pierwszego w Imperium Rosyjskim biura kredytowego. Przed 1914 rokiem, będąc już panią Berenson, studiowała w Paryżu medycynę. Gdy wybuchła I wojna światowa, zgłosiła się na ochotnika jako pielęgniarka. Opiekowała się młodym oficerem Pierre'em Laurentem, synem francuskiego wyższego urzędnika państwowego. Kiedy ten wyzdrowiał i dołączył do francuskiej misji wojskowej w Piotrogradzie, pomagała Pierre'owi w zbieraniu informacji o armii rosyjskiej. W Piotrogradzie poznała też przyszłego męża, Bolesława Wieniawę Długoszowskiego, z którym pozostawała w związku aż do jego tragicznej śmierci. Z małżeństwa tego urodziła się córka Zuzanna Długoszowska, w przyszłości Susanne Vernon, jej ojcem chrzestnym został Józef Piłsudski.

Do wolnomularstwa został przyjęty w drugiej połowie 1919 roku, do loży-matki, przyszłej loży Kopernik, należącej do Wielkiej Loży Narodowej „Polacy Zjednoczeni”. Wkrótce po tym na polecenie Józefa Piłsudskiego, działając wspólnie z Władysławem Baranowskim, ustalił listę oficerów, którym w następstwie tego zaproponowano wstąpienie do wolnomularstwa. W pierwszej połowie lat dwudziestych ub. wieku był członkiem loży Łukasiński (10).

Będąc adiutantem Józefa Piłsudskiego, brał udział w przygotowaniach kampanii wileńskiej 1919 roku i kijowskiej w roku 1920. W czasie wojny polsko-bolszewickiej pełnił obowiązki szefa sztabu 1 Dywizji Jazdy. 11 czerwca 1920 roku został zatwierdzony na stopień podpułkownika w grupie byłych oficerów Legionów Polskich (11). Aktywnie uczestniczył w Bitwie Warszawskiej, za co został wyróżniony wieloma odznaczeniami, otrzymał m.in.: Krzyż Walecznych, Legię Honorową i Krzyż Niepodległości. 21 października 1921 roku był w Belwederze świadkiem zawarcia drugiego małżeństwa przez Józefa Piłsudskiego z Aleksandrą Szerbińską. Miesiąc później otrzymał nominację na attaché wojskowego w Rumunii, gdzie w Bukareszcie uczestniczył w pracach nad konwencją polsko-rumuńską, która została podpisana w kwietniu 1922 roku. 10 listopada 1922 roku

wysłał do Warszawy raport omawiający sytuację polityczną w Rumunii i państwach ościennych (12).

3 maja 1922 roku został zweryfikowany w stopniu podpułkownika ze starszeństwem z 1 czerwca 1919 roku i 8 lokatą w korpusie oficerów jazdy (13). Z chwilą zaprzestania działalności politycznej przez Józefa Piłsudskiego, został przeniesiony w stan nieczynny na okres jednego roku (14). 1 sierpnia 1924 roku powrócił do służby czynnej i został skierowany do 19 Pułku Ułanów Wołyńskich w Ostrogu na Wołyniu (15). 5 września tego roku otrzymał przeniesienie do 1 Pułku Szwoleżerów Józefa Piłsudskiego w Warszawie (16), a po kolejnych dwóch miesiącach został skierowany na roczny kurs doszkolenia w Wyższej Szkole Wojennej w Warszawie (17).

Dnia 1 grudnia 1924 roku otrzymał awans na pułkownika ze starszeństwem z 15 sierpnia 1924 roku i 4 lokatą w korpusie oficerów kawalerii (18). 15 października 1925 roku ukończył kurs i otrzymał dyplom oficera Sztabu Generalnego, został też przeniesiony do Inspektoratu Armii Nr 2 w Warszawie, gdzie objął stanowisko pierwszego referenta. W kwietniu pojedykował się na szable z Wacławem Drozdowskim, dziennikarzem „Gazety Warszawskiej” i działaczem Stronnictwa Narodowego (19). W marcu 1927 roku Wojskowy Sąd Okręgowy Nr 1 w Warszawie skazał go na karę 5 dni aresztu z zawieszeniem na 2 lata. 24 września 1926 roku opuścił Inspektorat Armii i objął stanowisko dowódcy pułku w 1 Pułku Szwoleżerów Józefa Piłsudskiego, najbardziej prestiżowego i reprezentacyjnego pułku kawalerii w Wojsku Polskim (20). Pod koniec 1927 roku został mianowany I oficerem sztabu w Generalnym Inspektoracie Sił Zbrojnych, przy czym zachował stanowisko dowódcy Pułku Szwoleżerów (21). W marcu 1929 roku powierzono mu obowiązki komendanta garnizonu i placu miasta stołecznego Warszawy (22). 25 października 1930 roku otrzymał dowództwo I Brygady Kawalerii i jednocześnie sprawował obowiązki dowódcy 2 Dywizji Kawalerii (23). Stanowiska te zajmował przez kolejne 7 lat. 10 grudnia 1931 roku Prezydent RP Ignacy Mościcki awansował go na stopień generała brygady i 1 lokatą w korpusie generałów. W kwietniu 1937 roku został dowódcą Dywizji Kawalerii w Warszawie, którą dowodził do 14 maja 1938 roku. W maju tego roku otrzymał awans na generała dywizji, po czym został przeniesiony w stan nieczynny i skierowany do dyplomacji (24).

Pomimo tego, że zajmował szereg odpowiedzialnych stanowisk w armii polskiej, znajdował czas na pisanie własnych tekstów poetyckich i tłumaczenie z języka francuskiego różnych utworów literackich. Jego postać została pokazana w karykaturalnym ujęciu w pisanych dla teatrzyków, a następnie ogłaszanych drukiem szopkach (25). Prowadził również ożywione życie towarzyskie, które koncentrowało się w warszawskich kawiarniach i restauracjach. Był stałym bywalcem w Małej Ziemiańskiej, gdzie można było spotkać m.in. członków poetyckiej grupy Skamander. Przyjaźnił się z wieloma intelektualistami i poetami międzywojennej Polski. Wśród nich można znaleźć takie postaci, jak: Julian Tuwim, Franciszek Fischer, Adam Ważyk, Tadeusz Boy-Żeleński,

Jan Lechoń, Władysław Broniewski czy Aleksander Wat, któremu Wieniawa wystąpił do więzienia paczkę z wódką i kawiozem, gdy poeta został uwięziony przez władze za wydawanie komunistycznego „Miesięcznika Literackiego”. „Pierwszy ułan Rzeczypospolitej” bawił się też w Adrii, w Hotelu Europejskim, restauracji Simona i Steckiego, winiarni Fukiera i wielu innych miejscach, gdzie można było zjeść, wypić i potańczyć w miłym towarzystwie. Bardzo często biesiadowanie niesfornego szwoleżera kończyło się alkoholowymi „wyczynami”, o których następnego dnia było głośno w mieście, a dla których marszałek Piłsudski wykazywał wyjątkową wyrozumiałość (26). Antoni Słonimski napisał, że Wieniawa kochał trzy „k”, tzn. kobiety, konie i koniak. Sądząc po jego zachowaniu, należałoby odwrócić tę kolejność. Po Warszawie krążyło wiele nieprawdziwych opowieści, jak chociażby ta, że wjechał do Adrii na białym koniu. Również przypisywano mu słynne powiedzenie Józefa Węgrzyna „Panowie, żarty się skończyły, zaczęły się schody”. Piotr Lisiewicz w swoim artykule przytacza taką oto anegdotę: „Ponoć, podczas jednej z licznych i suto zakrapianych imprez, w jednym z warszawskich hoteli, Wieniawa, w wyniku zakładu, wylądował w olbrzymim hotelowym akwarium. Ponieważ, mimo próśb, nie chciał opuścić rzeźzonego lokum, zdesperowany personel hotelu wezwał policję. Wieniawa na widok oficera policji zasalutował i oświadczył, że niestety nie może usłuchać jego poleceń, ponieważ przebywając w akwarium, podlega jurysdykcji policji wodnej” (27).

Gdy marszałek Piłsudski dokonał zamachu w 1926 roku, prasa chadecka drukowała pełne oburzenia relacje opisujące owacje, jakie w nocnych lokalach urządzano Wieniawie jako jednemu z czynnych uczestników tegoż zamachu (28). Zanim jeszcze doszło do zamachu, jak pisze w swoich wspomnieniach Maciej Rataj, marszałek sejmu: „premierowi Skrzyńskiemu, z 19 na 20 listopada 1925 roku, doradzał Piłsudski tworzenie gabinetu fachowego z tęgich ludzi, a wśród tych tęgich ludzi był Stanisław Grabski, Władysław Grabski... i Wieniawa Długoszowski, jako minister spraw wojskowych!” (29).

Gdy w 1938 roku dotychczasowy ambasador II RP, Alfred Wysocki, przeszedł na emeryturę, w maju tego roku Bolesław Wieniawa Długoszowski został mianowany nowym ambasadorem Rzeczypospolitej w Rzymie (przy Kwirynale) (30). Funkcję tę sprawował do 13 czerwca 1940 roku. Po wkroczeniu 17 września 1939 roku oddziałów wojskowych Związku Sowieckiego na terytorium Polski rząd udał się na emigrację do Rumunii, gdzie prezydent Ignacy Mościcki, w myśl art. 24 Konstytucji Kwietniowej z 1935 roku, desygnował go na swego następcę, na wypadek opróżnienia się urzędu przed zawarciem pokoju (31). Powiadomiony o nominacji, opuścił Rzym i pociągiem udał się do Paryża, aby objąć powierzony mu urząd. Po oficjalnym powołaniu na to stanowisko poprosił kardynała Augusta Hlonda o objęcie funkcji premiera nowego rządu. Kardynał odmówił, tytułując Wieniawę „Panem Prezydentem”. Co ciekawe, w komunikacie sekretarza prasowego prezydenta Lecha Wałęsy z 21 września 1994 roku w „Dzienniku Polskim”

Bolesław Wieniawa Długoszowski jest wymieniony jako jeden z prawowitych Prezydentów na Uchodźstwie. Jednak decyzja Prezydenta Mościckiego spotkała się ze zdecydowanym sprzeciwem nie tylko gen. Władysława Sikorskiego, ale przede wszystkim rządu Republiki Francuskiej. W obliczu tak nieprzychylnego postawy wobec jego nominacji Bolesław Wieniawa Długoszowski zrzekł się następstwa na urządzie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej. Następnie prezydent Ignacy Mościcki 29 września 1939 roku wycofał decyzję o wyznaczeniu Wieniawy na swojego następcę (32). Generał Faury pisał z Rumunii, gdzie władze tego kraju internowały rząd polski, do głównodowodzącego armią francuską generała Gamelina, że ambasador Noel „pracuje nad utworzeniem (polskiego) rządu narodowego”. Dyplomata i członek rządu Kajetan Morawski określił decyzję prezydenta Mościckiego jako „przykry i niepotrzebny incydent z nominacją Wieniawy” (33).

Po upadku Francji w 1940 roku, podróżując przez Lizbonę, Wieniawa wyemigrował do USA i osiadł w Nowym Jorku. Mniej więcej w tym samym czasie do Stanów Zjednoczonych przybyli również Henryk Floyar-Rajchman, dyplomata i działacz państwowy, Beckowa z synem i Ignacy Matuszewski, publicysta i polityk (6).

W marcu 1942 roku otrzymał od gen. Sikorskiego stanowisko pośta RP na Kubie. Tak oto całą sytuację wspominał ambasador RP w Hawanie, Jan Drohojowski, którego miał na tym stanowisku zastąpić Wieniawa: „tymczasem mam wrócić na Kubę, uzyskać agreement dla Wieniawy Długoszowskiego, którego jurysdykcja będzie obejmować także Haiti i republikę Santo Domingo. Udam się z generałem [Sikorskim] do Nowego Jorku. Tam zaproszę na rozmowę Wieniawę. Udzielę mu informacji i... «proszę go poczęstować jednym kieliszkiem rumu. Ale tylko jednym!». (...) Towarzyszyłem więc generałowi do Nowego Jorku. Zaprosiłem Wieniawę. Postawiłem mu sześć kieliszków rumu. Zapatrywał się różowo na swoje urządowanie na Hawanie. Nigdy tam nie dotarł. Piłsudzczyk tak mu dokuczali «kubanem», jaki od Sikorskiego, według nich, dostał za zdradzenie «idei Komendanta», że zbytnio wychylił się z okna i rozbił o nowojorski bruk” (6). Pytany przez FBI i policję, co widział, nowojorski taksówkarz, który był tego świadkiem, zeznał: „Nie, on nie skoczył. On po prostu spadł. Tak, jakby nie żył już tam na górze”. Następnego dnia pisała o tym wydarzeniu prasa na niemal całym świecie. Tak zginął człowiek, którego sława i legenda daleko wybiegały poza granice Polski. Był nie tylko adiutantem i przyjacielem marszałka Piłsudskiego, ale też jego wiernym powiernikiem i oficerem do zadań specjalnych. Formalnie przez kilka dni pełnił obowiązki prezydenta Rzeczypospolitej na uchodźstwie. Przyjaźnił się z królami, ministrami, literatami i wybitnymi osobistościami w całej Europie. Bez wątpienia był najbarwniejszą postacią w II Rzeczypospolitej (34).

Zmarł 1 lipca 1942 roku, a w nowojorskim pogrzebie tego oryginalnego poety, generała i dyplomaty brał udział m.in. George Patton. W 1990 roku prochy gen. Bolesława Wieniawy Długoszowskiego zostały przeniesione na Cmentarz Rakowicki w Krakowie (kwatery PAS 50-3-13-plac Legionów) (35).

**KONFLIKT INTERESÓW
CONFLICT OF INTEREST**

Brak konfliktu interesów
None

ADRES DO KORESPONDENCJI

Waldemar Gniadek
Ludwinowo Zegrzyńskie 41
05-140 Serock
tel.: + 48 602-260-637
w_gniadek@poczta.onet.pl

PIŚMIENNICTWO

1. Tarnawski A: Szlachta zagrodowa w Polsce południowo-wschodniej. Lwów 1938.
2. Słownik geograficzny Królestwa Polskiego. Tom V. Kutowa Wola-Malczyce, Warszawa 1884.
3. Kubal G: Bobowa w gminie i okolicy. Wydawnictwo Roksana, Krosno 1999.
4. Pl. Wikipedia.org/Wiki/Zakład_Naukowo-Wychowawczy_Ojców_Jezuitorów_w_Chyrowie.
5. Bednarski A: Rzut oka na pierwsze ćwierćwiecze istnienia Wydziału Lekarskiego Lwowskiego. *bmw* 1920.
6. Jana Drohojowskiego wspomnienia dyplomatyczne. Kraków 1969, s. 23, 142, 174.
7. Molenda J: Pilsudzczyca a Narodowi Demokraci 1908-1918. Warszawa 1980, s. 232-234.
8. Odprawy Komendy Legionów Polskich, Centralne Archiwum Wojskowe, sygn. L.120.1.295b, s. 519.
9. Beneteau A: *Srvir les interes francais en plein chaosrevolutionnaire. Etude des attaches militaries en Russie, 1916-1920.* Bulletin de l' Institut Pierre Renouvin 2008; 47: 61-72.
10. Hass L: Wolnomularze polscy w kraju i na świecie 1821-1999. Słownik biograficzny. Warszawa 1999, s. 104.
11. Dziennik Personalny Ministerstwa Spraw Wojskowych Nr 24 z 30 czerwca 1920 roku, poz. 620.
12. Świtalski K: *Diariusz 1919-1935.* Warszawa 1992, s. 143.
13. Lista starszeństwa oficerów zawodowych. Załącznik do Dziennika Personalnego Ministerstwa Spraw Wojskowych Nr 13 z 8 czerwca 1923 roku, s. 402.
14. Rocznik Oficerski 1923, Ministerstwo Spraw Wojskowych, Oddział V Sztabu Generalnego Wojska Polskiego, Warszawa 1924, s. 675.
15. Dziennik Personalny Ministerstwa Spraw Wojskowych Nr 74 z 2 sierpnia 1924 roku, s. 425.
16. Dziennik Personalny Ministerstwa Spraw Wojskowych Nr 90 z 5 sierpnia 1924 roku, s. 506.
17. Dziennik Personalny Ministerstwa Spraw Wojskowych Nr 78 z 12 sierpnia 1924 roku, s. 445.
18. Rocznik Oficerski 1924, Ministerstwo Spraw Wojskowych, Oddział V Sztabu Generalnego Wojska Polskiego, Warszawa 1924, s. 537, 597.
19. Sprawa płk. SG Wieniawy Długoszowskiego, „Polska Zbrojna”, Nr 46 z 16 lutego 1927 roku, s. 5.
20. Dziennik Personalny Ministerstwa Spraw Wojskowych Nr 25 z 24 września 1926 roku, s. 317.
21. Rocznik Oficerski 1928, Ministerstwo Spraw Wojskowych, Warszawa 1928, s. 287.
22. Dziennik Personalny Ministerstwa Spraw Wojskowych Nr 5 z 12 marca 1929 roku, s. 89.
23. Dziennik Personalny Ministerstwa Spraw Wojskowych Nr 1 z 28 stycznia 1931 roku, s. 4.
24. Majchrowski JM: *Ulubieniec Cezara, Bolesław Wieniawa Długoszowski.* Zarys biografii. Wrocław 1990, s. 193, 203, 205.
25. Januszewski T (red.): *Hemar, Lechoń, Słonimski, Tuwim, Szopki 1922-1931, Pikadora i Cyrulika Warszawskiego.* Warszawa 2013, s. 67, 72.
26. Romeyko M: *Przed i po maju.* Warszawa 1967, s. 608.
27. Lisiewicz P: *Tornister szwoleżera.* *Niezależna Gazeta Polska* 2007; 2: 26.
28. Krzywobłocka B: *Chadecja 1918-1937.* Warszawa 1974, s. 116.
29. Rataj M: *Pamiętniki 1918-1927.* Warszawa 1965, s. 320.
30. Ge. Wieniawa-Długoszowski ambasadorem R.P. przy Kwirynale. *Gazeta Lwowska* 6 maja 1938, nr 101, s. 1.
31. Zarządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 17 września 1939 r. o wyznaczeniu następcy Prezydenta Rzeczypospolitej, *Monitor Polski* z 1939, nr 213, poz. 2.
32. Zarządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 17 września 1939 r. o wyznaczeniu następcy Prezydenta Rzeczypospolitej, *Monitor Polski* z 1939, nr 214-217, poz. 3.
33. Żebrowski M: *Jerzy Giedroyc Życie przed „Kulturą”.* Kraków 2012, s. 271.
34. Baliszewski D: *Wojna tajemnica miłość.* Warszawa 2016, s. 268, 269.
35. Zarząd Cmentarzy Komunalnych w Krakowie. zck-krakow.pl/lokator (dostęp z dnia: 15.09.2020).

nadesłano: 24.08.2020
zaakceptowano do druku: 14.09.2020